

Moviments de renovació pe L'escola moderna i les tè

No es pot parlar de la Renovació Pedagògica de l'Escola sense fer referència a l'educador francès Célestin Freinet, mort l'any 1966, però la seva tasca segueix endavant, per uns criticada de massa "tècnica", per uns altres de massa "utòpica i poc real", però pels que estudiarem de mestre fins als anys setanta fou el gran ignorat.

¿Però què representa el Moviment Freinet de l'Escola Moderna? Difícil, resumir-ho en poques retxes, més ara quan mils d'ensenyants a tots els països del món, d'una manera o l'altra apliquen aspectes del Moviment Freinet. Millor, idò, contar la seva història i que els interessats lleixin després la seva ampla bibliografia, traduïda al català i al castellà.

1. Com neixen les tècniques Freinet? Els seus orígens:

El germen comença quan a principis de l'any 1920, un mestre que torna ferit d'un pulmó a conseqüència de la I Guerra Mundial, arriba a Bar-sur-Loup (poble dels Alps-Marítims).

Veu l'avorriment dels nins cap al tipus de feines que es realitzen a l'escola. Afortunadament no cau en la falsa "activitis": parlar i forçar els infants. No està en condicions físiques de fer-ho. I poc a poc se'n va sortint.

Comencen fent la "classe-passeig", quan s'arriba a la classe els nins es posen a fer el seu "text lliure". (Al principi Freinet redactava també el seu per animar-los).

Però els texts es borren o són efímers, fins que se li ocorre "dur una petita impremta a l'escola". I comença el camí cap a la transformació, i el naixement d'una nova manera de fer educació.

2. El seu desenrotllament

Al text lliure, li segueix la seva impressió mitjançant "la impremta escolar". I comença "la correspondència

interescolar" amb altres nins on hi ha mestres que s'interessen per les seves tècniques.

Però aquestes tècniques no les aplica perquè sí, les posa al servei d'una nova organització de la classe: amb "assemblees, fitxers escolars autocorrectius i cooperatius", l'eliminació dels manuals de text substituïts per "la biblioteca de treball", els nins confeccionen "els plans de treball", que pensen realitzar, van descobrint "els mètodes naturals" que segueixen els infants per aprendre i captar les coses, la cultura històrica es forma a base d'enquestes i recerques, etc...

A l'any 1927 ja se celebra així, el primer Congrés de la Impremta a l'Escola, a Tours, els primers dies d'agost. Fou també l'ocasió primera que tenguè per alertar els companys contra un ús massa formal de la impremta. Digué que "no ha de servir a l'antic mètode d'impressió de texts adults, de resums escolars" —avui afegiríem: ni per imprimir fitxes o avaluacions— continua: "és l'útil d'alliberació del pensament infantil".

Publiquen, per tant, la "Gerbe", recull de treballs infantils d'equips de correspondència interescolar, que aglutinen el Moviment més clarament. I per unir els esforços dels mestres creen la Cooperativa Escolar Laica (C.E.L.) que proporciona el material per realitzar la tasca educativa.

Després dels atacs violents per part dels elements tradicionals de la ciutat de Saint-Paul, decideix crear a Vence una escola experimental on poder desenrotllar plenament i sense tra-

ves la seva feina, escola que encara ara continua.

Aparegueren més de 5.000 periòdics escolars entre França i l'estranger (a Catalunya el gran impulsor fou Hermini Almedros, i fins i tot a Mallorca es feren publicacions infantils durant els anys trenta). Experimentaren i produïren —ens conta— nous instruments per penetrar dins totes les escoles. Publiquen revistes pedagògiques on editen les seves discussions, etc...

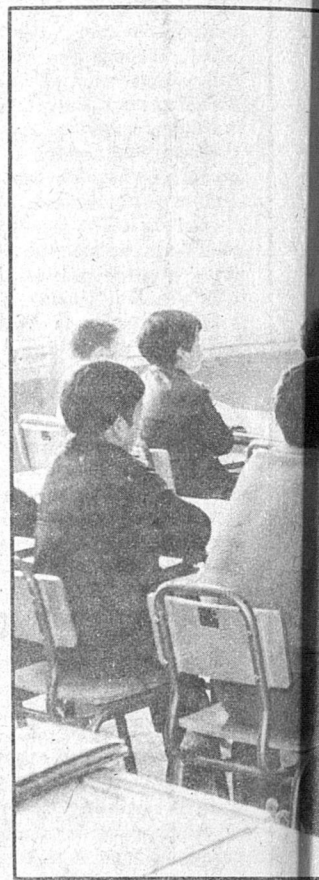
Els critiquen les tècniques Freinet per creure-les "neutrals", caldrà que no oblidin que durant els anys del Front Popular a França, Freinet intentarà donar una alternativa educativa i de classe creant el Front de la Infància i publicant la Carta per a l'Escola Proletària; organitzant uns 80 sindicats de pagesos en el seu departament; que durant la II Guerra Mundial conixerà el camp de concentració de Vichy, on encara tindrà forces per pensar les seves obres més teòriques: "L'educació per al treball" i "Assaig de psicologia sensible"; que quan surti del dit camp, l'any 1944 prendrà la direcció del maquis de Briançonnais; etc...

La seva mort es produeix a l'octubre de 1966, però la seva obra continua encara, prova que va sobre crear un equip de col·laboradors en la seva tasca educativa.

3. La seva significació. Característiques principals.

La feina realitzada pel Moviment Freinet és tan ampla al llarg de més de mig segle, que es fa molt difícil destriar i sintetitzar unes línies principals, però tal vegada les que més es destaquen als seus treballs com a aportacions originals per al camp pedagògic són:

a) "El nín és una persona". Per això totes les

activitats a realitzar propo-
sa que tinguin una finalitat,
triada lliurement per l'in-
fant. Fa demanar-se a l'edu-
cador: Si m'obligaven a fer
aquesta feina, la faria de
gust i amb eficiència?

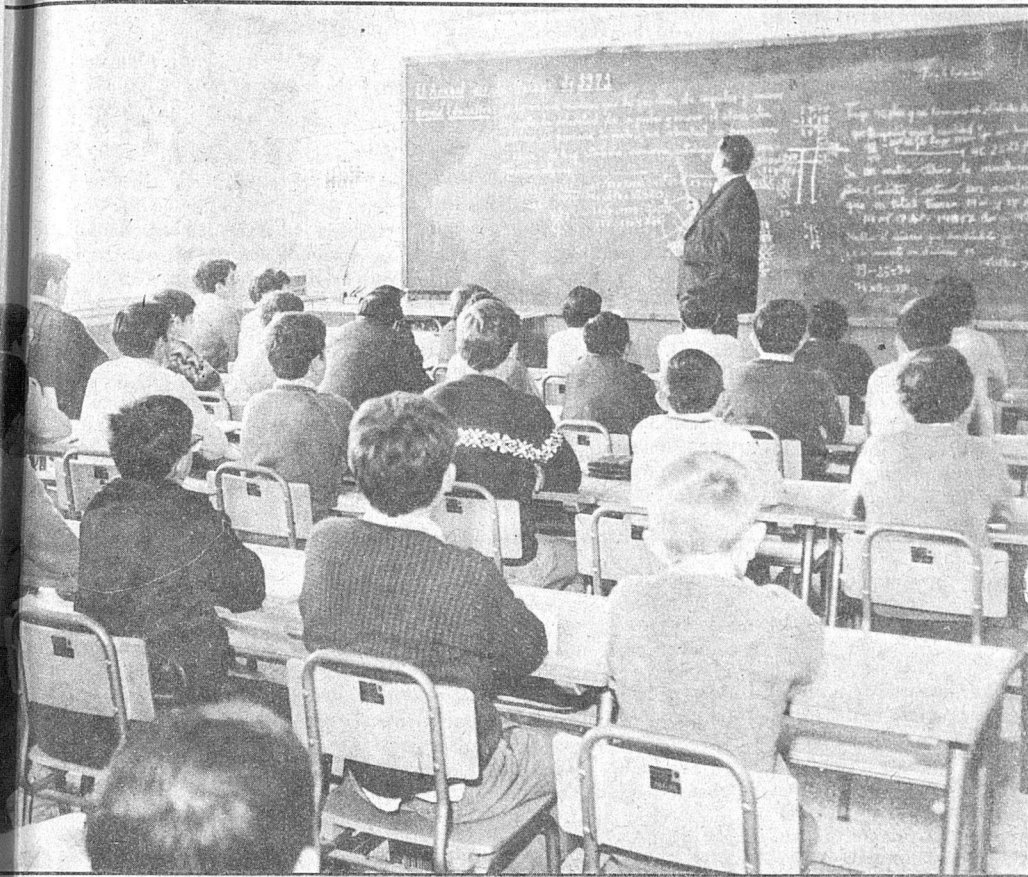
És una influència clara
dels educadors de l'Escola
Nova que tant llegí Freinet.

b) "No és el joc, que és
natural a l'infant, sinó el tre-
ball".

Freinet sap que establir
aquesta invariància va contra-
corrent, però ho defensa
perquè creu que la pràctica
d'unes eines i tècniques de
treball poden transformar
profundament les classes,
instaurant-se l'esperit d'equi-
p, acostumant l'infant
a assumir les pròpies res-
ponsabilitats. "Quan el pro-
blema del treball està resolt,
també es resolen tots els al-
tres problemes", afegeix.

1
pedagògica dels ensenyants (*)

Tècniques Freinet a França

Per això utilitza les enquestes, els experiments i les conferències "que fan veure a l'infant que cap veritat, cap coneixement no li vendrà bo i fet dels llibres o del mestre, i que els haurà de passar pel sedàs del seu enteniment. Es cultiva la inquietud social i moral, el dubte científic i humà".

Així, es suprimeixen: l'estudi de memòria, les notes i les classificacions, els llibres de text, etc.

c) "El camí normal de l'adquisició és el Tempteig experimental".

En què consisteix aquest tempteig? Freinet ho explica així: "Al principi (en l'evolució del nín), els recursos físics i fisiològics no estan carregats amb cap contingut cerebral o psíquic. S'efectuen per tempteigs,

que no són per sí en aquesta primera etapa més que una espècie de reacció mecànica davant l'ambient en persecució del seu potencial vital... Aquesta experiència lograda al llarg del tempteig experimental crea com un reclam de potència i tendeix a reproduir-se mecànicament per a transformar-se en norma de vida".

Aqueix tempteig és la base psicològica del perquè les Tècniques Freinet parteixen de l'experiència del nín, de l'exploració ambiental, així aquest pot formar la seva intel·ligència i la seva raó, utilitzant les eines tècniques materials i cultural al seu abast.

d) "La negació de la il·lusió d'una educació asèptica o suficient per ella mateixa fora de les influències socials i polítiques que la con-

dicionen.

En tot moment el Moviment Freinet ha estat conscient de que "treballar per alliberar l'escola sense intentar actuar sobre el medi pot originar il·lusions perilloses". Però això Freinet afirma que "la modernització de les nostres pràctiques escolars només serà la culminació de totes aquestes consideracions vitals que desborden constantment el medi escolar i "fan de la nostra pedagogia una autèntica empresa social de modernització de l'Escola del Poble".

A manera de conclusió:

Si feim una relectura de les obres del Moviment de l'Escola Moderna, ens adonem que els problemes actuals dels ensenyants per fer

una Educació Popular ja estaven plantejats dins els escrits de Freinet, demostrant que partien de la base, des de dins l'Escola, que era una de les poques vegades que els propis ensenyants eren protagonistes històrics d'un canvi profund, i encara ens poden fer reflexionar sobre moltes qüestions. Si bé totes les aportacions s'han d'adaptar a les pròpies circumstàncies socio-cultural, tampoc cal deixar-les de banda, com certa moda que les desco-neix ha fet en aplicar-les uns tòpics i anàlisis mecanicistes i inadequats.

Tonar a llegir i reflexionar sobre "Els mètodes naturals de Llenguatge, Dibuix i Escripura" (Ed. Fontanella-Estela); "Tècniques Freinet de l'Escola Moderna" (Ed. Siglo XXI), alguns dels llibres traduïts al català per Ed. Laia de la col·lecció B.E.M. (Biblioteca de l'Escola Moderna), així com els autors italians del "Movimiento de Cooperazione Educativa" publicats per Ed. Avance i ja citats a la part I, poden ser eines que ens duguin i animin cap a una pràctica professional que ens acosti com a treballadors de l'ensenyament cap a la construcció, lenta però il·lusionada, d'una Escola del Poble.

Ramon Bassa

(1) Entre les publicacions infantils a Mallorca als anys trenta que encara es poden trobar dades cal citar: la de l'Escola Nacional de Consell; "Alborada" de Montuiri; "Despertar", "Levante", "Estels" i "Estovi" de Ciutat. Per a aquells mestres i nins vagi el nostre record!

* NOTA: La I i la II part sortiren publicats al diari "ULTIMA HORA" del 9 i 16 de setembre de 1978, estudiant el "Moviment de Cooperació Educativa d'Itàlia" i les "Escoles d'Estiu de Mallorca".